

CSIKI LAPOK

POLITIKAI, KÖZGAZDASÁGI ÉS TARSADALMI HETILAP.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Vákár L. könyv- és papírkereskedése Csikszereda, hová a lap szellemi részét illető minden közlemény, valamint hirdetések és előfizetési díjak is küldendők.

— Telefon hívószám 20. —

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Dr. ÉLTHES GYULA

Megjelenik minden szerdán.

Előfizetési ár: Egész évre 12 kor. (Külföldre 16 K.)
Félévre 6 kor. Negyedévre 3 kor.
Hirdetési díjak a legolcsóbban számítottak
Kéziratok nem adatnak vissza.

Békejegyzékek.

A központi hatalmaknak a pápai békejegyzékre adott válaszát kézbesítették a Szentségének. Megállapítható, hogy a négyes válasz lényeg és forma tekintetében újabb bizonyosságát szolgáltatja a szövetséges diplomacia teljes szolidaritásának. Az érzelmi összhang mindekelőtt kifejezésre jutott azokban a tiszteletteljes szavakban és a pápa érületével számottevő komoly békehajlandóságban, mellyel a központi hatalmak kormányai hálás elismerésüket fejezik ki XV. Benedeknek nemes érzelmei sugalta békefáradozásáért. Az erre való tekintet Ausztria-Magyarországot és szövetségeseit arra készítette, hogy békés hajlamaik akcentuálásával megkönnyítsék a pápának apostoli buzgalommal kezdett békeakciójának sikeres folytatását, ami egyúttal azt is jelenti, hogy a központi hatalmak békés hajlamuknak kétségbevonhatatlan módon való újabb bizonyítékaival közvetve az entente-kormányoknak is lehetővé kívánták tenni a pápai békeakció jóindulatu felkarolását. A legközelebbi napokban, amikor talán az entente-diplomácia is át fogja nyújtani válaszát a pápának, megállapítható lesz az a hatás, melyet a közvetítő jegyzéke és a központi államoknak erre vonatkozó válasza az entente-kormányokra gyakorolt.

Ha a nyugati hatalmak kormányainak és sajtójuknak legújabb nyilatkozataiból akarnánk következtetést vonni az entente által adandó válasza, már előzetesen megállapíthatnók ennek a válasznak ki nem elégitő voltát s el kellene készülnünk a háboru további prolongálására, ámde vizsgálat tárgyává téve az ellenséges hatalmi csoportot képviselő államok belső helyzetét s figyelve a velünk harcban álló nemzetek egyre fokozódó békevágát, hinnünk kell, remélnünk lehet, hogy az entente államok belső helyzete teljesen ellentétes a kormányok harcias állásfoglalásával. Hamarosan el kell dölnie, vajjon a pápához intézendő jegyzékben is kifejezésre jut-e majd az entente kormányok harcias hangulata? Ha igen, akkor nemcsak Oroszországban, hanem a nyugati államokban is nemsokára olyan események várhatók, melyek a kormányoktól függetlenül, sőt azok ellenére is hatalmas mértékben elő fogják mozditani a béke ügyét.

Oroszországban a helyzet még mindig nagyon válságos. Kerenszki ideig-

lenes győzelme pillanatnyilag megszilárdította talán a diktátor pozícióját, de a pártharcok szülte konvulziók nem csökkentik, hanem ellenkezőleg a szenvedélyek lobogó tüze csak még fokozódott a köztársasági államforma időelőtti kikiáltásával és az öt tagu direktorium létesítésével. Az egymás ellen törő pártok nemsokára demokratikus nemzeti gyűlést fognak tartani; újabb az alkotmányozó gyűlés sürgős egybehívását is kilátásba helyezték; sok mindenre készülnek a bolsevikiek, mialatt Kerenszki és a kadettek, mint nyílt ellenségek állnak szemben egymással.

Sok minden történhetik még Oroszországban, éppen csak az nem fog elkövetkezni, amire az entente leginkább áhított: Oroszország harci készségének újból való helyreállítása. És Oroszországnak a sorból való kidülése az entente-kormányok gögjét is meg fogja törni.

A Painlevé-kormány ugyan még most is a jasqu' au boutizmus alapján áll, de meddig maradhat kormányon az a miniszterelnök, akinek külföldi számlára ugyan bizalmat szavaz a kamara, de akinek ugyanakkor tudomásul adta 220 képviselő, hogy annyira sem becsülik, mint letűnt elődjét. Nem pedig azért, mert Ribot külügyministerségével elárulta Painlevé, hogy ő is Poincaré és az általa képviselt háborus politika megvédésére vállalkozott. Már pedig Poincarénak minél előbb meg kell buknia, ha Franciaország el akarja kerülni az Oroszországhoz hasonló állapotok bekövetkezését.

Olaszországból egyre sürűbben érkeznek riasztó hírek. A sztrájkmozgalmak egyik-másik városban már forradalmi alakot öltöttek, úgy, hogy a kormány kénytelen volt több nagy várost belevonni a hadizónába. A hadiállapot proklamálásával az olasz kormány ismét — nem tudjuk most már hányadszor — ideiglenesen helyreállíthatja a belső rendet, sőt újabb offenzíva forszírozásával újabb reménységeket ébreszthet a még ki nem ábrándított nacionalisták körében, de a csalfaságok és hazugságok ideje lejárában és közeledik a le számolás órája. Olaszország is megérett a belső forradalmat meggátló külső békére.

Nevezetes dolog, hogy három hét óta alig érkezik fontosabb hír Angliából, Mintha mindenki elnémult és minden mozgalom elcsendesült volna. A minisz-

terek már nem szavalgatnak naponta, még Lloyd Georgeról sem hallani semmi különöset. Vajjon mit csinál Henderson? S miként vélekedik az angol király az oroszországi eseményekről? Miért ez a hosszas, siri csend? Talán Irországban megint mozgolódnak a sinnfeinisták, avagy a nagyobb gyarmatokból érkeztek rossz hírek? — És mi van a tengeraltjárókkal? Tényleg olyan ártalmatlanok, mint ahogy az angol kormány hirteltelte? Anglia, mely azelőtt oly nagyhangon irányította szövetségesei politikai és katonai akcióit, most magáról is alig ad életjelt. Vajjon megváltozott magatartása összefügg-e a Vatikánból kezdeményezett békeakcióval?

— **A király dicsérete főispánunkról.** Ő Felsége e hónap elején, amint annak idején megirtuk, meglátogatta Csikszeredát, hol a katonai parancsnokságokon kívül, a polgári hatóságok élén, Tolnay Lajos főispán üdvözölte a királyt. A király hosszabb ideig igen kegyesen beszélt főispánunkkal és láthatólag kellemesen lepte meg a fogadás közvetlensége. A király nemrég találkozott Ugron Gábor belügyminiszterrel, ki nem feledte el csikországi benyomásait és a leghizelgöbben nyilatkozott a belügyminiszter előtt csikszeredai fogadtatásáról, a székelyek kedvességéről, Tolnay főispán kiváló figyelmességéről és az általa olvasott, tartalmas installációs beszédéről. A király legfelsőbb elismerését és dicséretét Ugron belügyminiszter megleghangu szerencsekívánatai kíséretében hozta Tolnay főispán tudomására.

A csikdánfalvi oláh bíró hazaárulása.

10 évi fegyház, magánzárka és bört.

Csikszereda, szeptember 20.

Az oláh betörés alatt Abos József csikdánfalvi lakos a legocsányabb bünt, a hazaárulást követte el azért, hogy az oláh katonákat kalauzolta, községi bírót tisztelet vállalt, az elmenekült lakosság vagyont elharácsolta és az itthonmaradottakat sarcolta.

A kolozsvári honvéd hadosztálybírósa ítélezett a hitvány bűnös felett, kit nagy bűnhez méltó büntetéssel sújtott.

Az ítélet a következő:

Vizsgálati fogságban levő Abos József csikdánfalvi születésű, csikmadarasi illetőségű és lakos, 36 éves, róm. kath. vallású, nős, házi-szolga, polgári egyén vádlottat bűnösnek mondja ki a Kbt. 327. §-ba ütköző és a 329. §. szerint minősülő, az állam hadiereje elleni bűn-

tetben, melyet az által követett el, hogy 1916. év ősszel, mielőtt az ellenséges román csapatok Csikmadaras községet megszállták, az ellenséggel, annak előnyt és saját haderőnk hátrányát célzó egyetértésbe bocsátkozott és pedig:

1. a 7. sz. román hadosztálynak egy lovas járőrét, ennek Székelyudvarhely felé irányult felderítő szolgálatában, lóháton Kishavas nevű hegyre kalauzolta;

2. az ellenségnek községi birói tisztségre vállalkozott s e minőségben az ellenség által is elismert buzgó tevékenységet fejtett ki, abban, hogy az elmenekült lakosság elszéledt marhaállományát összegyűjtse s azt az ellenségnek rendelkezésére bocsássa, részére előfogatókat és hadi munkásokat szerezzen;

3. az ellenséggel való összeköttetésben bizva és arra támaszkodva, a betörés által sujtott lakosságot sarcolta, amennyiben elrekkvirált állatoknak visszaszerzése, valamint hadimunkára kirendelés alól való felmentésük érdekében tőlük pénzt kért és elfogadott, ezen az ellenséges katonákkal osztozkodott s azokkal egyetértve az elmenekült lakosságnak vagyonában fosztogatott.

Vádoltat ezért a Kbt. 329. §. büntetési tetele alapján a Kbt. 92. és 127. §-ának alkalmazása, valamint a 25. §-hoz fűzött 2-ik megjegyzés figyelembe vétele mellett, az önhibáján kívül elhúzódt vizsgálati fogságból (3) három hónapnak a büntetésbe való betudásán felül még (10) tíz évi, havonként egy napi kenyér és víz melletti böjttel, a böjt napokon kemény fekhellyel és a büntetési idő minden évének 1., 4. és 8. hónapjában magánfogságba zárással súlyosított sulyos börtönrre ítéli.

Báró Rohr Ferencz vezérezredesnél. (A viszontlátásra — Romániában.)

Generaloberst Franz von Rohr! Ez a név, amelyhez egy egész csomó diadal fűződik, nem úgy cseng, mintha magyar ember volna a viselője. Holott Rohr Ferencz báró vezérezredes-hadseregparancsnok szinmagyar. Aradon született és a Mária Terézia katonai akadémián is, a hadiiskolában is, a hol tanulmányait végezte, mindig büszke volt a magyarságára. Vannak meglepetések a magyar nyelv körül; a legidegenebb hangzású nevek viselői: Boroevics, Lüttendorff, Schleuchenstul generalisok, hogy csak ezeket említsem, a háboru folyamán úgy megtanultak magyarul, hogy elbeszélgethették az alföldi bakával. Viszont Rohr báró vezérezredes a németet nem felejtette el, holott már mint ezredes, vezérőrnagy és altábornagy a honvédségnek szolgált, a honvéd lovasság felügyelője volt itt Budapesten, 1913-tól a háboru kitöréséig a honvédség parancsnoka.

A neve, az osztrák hangzású tévesztet meg, a mikor 1915. nyarán, közvetlen az olasz áruság után Karinthiában voltam szerencsés a kegyelmes ur, akkor még lovassági tábornok elé kerülni. Karinthiában, a melynek frontját nagyszerű csapatainak élén oly szívós és olyan eredményes küzdelemmel védelmezte.

Egy blübbajos kis községben volt a főhadiszállás, szemben egy végtelen tóval, melynek vize közben mint a tenger hullámozott és mélyesen kékvolt, mint a zafir fénye.

— Excellenz... — így akartam hódolatom kezdeni, mire Rohr Ferencz báró mosolyogva közbevágott:

— Beszéljünk csak kérem magyarul.

És akkor magam is borzasztóan büszke és boldog voltam, még azon az áron is, hogy felületesen ösmeretemen kívül esett, hogy a legkiválóbb főparancsnokok egyike a háboruban olyan magyar, mint mindnyájan.

Az első találkozás óta nagy idő telt el és a vég nélküli háborúban, mely felmorzsolta között a legkiválóbbakat is, hirt meg új meg új dicsőséget szerzett a magyarságnak Rohr báró vezérezredes, a ki a karinthiát után a döntő frontot védelmezte az olasz áruságokkal szemben és alpesi országaink határait a magyarendkívüli képzettségével, tudásával és tehetőségével, nagyszerű csapataival az ellenség minden támadását visszaverte.

A mostani oláh offenzíva Erdély ellen csak úgy megtört Rohr vezérezredesen, mint megtört az olasz Karinthiában és Dél-Tirolban. Talán azért is, a miért a terep nagy vonaliban hasonlatos az olasz frontéhoz, bizták Rohr vezérezredesre Erdély legexponáltabb részének védelmét és ő tényleg, ma már a július és az augusztus első felének rettenetes küzdelmei után bizvást bevallhatjuk, acélos energiájával legyőzte mindazokat a nehézségeket, a melyeket a hegyvidék állított hadvezérei tevékenysége elé. Az oláh igyekezet összeomlásának, a melylyel Háromszék és Gyergyó felől próbálkozott betörni Magyarországra, a csapataink vitézségén túl Rohr vezérezredes hervadhatatlan érdeme, hogy ő rendíthetetlen szívósságát, vasakarát szinte szuggesztív erővel tudta átalvinni az egész legénységre és azok parancsnokaira, a kiknek a nagy, a döntő sikert az egész vonalon megadatott kikényszeríteni. Csak kötelességet teljesíték, a mikor Rohr Ferencz báró vezérezredes hadvezérről és a hadparancsnokról írva, hódoló tisztelettel és az egész magyarság hálájával emlékezem meg Huber ezredesről, a Rohr-hadsereg vezérkari főnökéről, a ki Erdély védelmében a maga számára is jelentékeny részt követelhet a sikerből.

Már részletesen beszámoltam azokról a páratlanul álló teljesítményekről, melyeket az oláh támadás elhárítása körül a Rohr vezérezredes hadseregéhez tartozó csapatok véghezvittek.

— Hál Isten az utat az oláhnak Magyarországra egy kicsit keserűvé tettük — mondotta bucsulátogatásomkor Rohr vezérezredes. Ezuttal egész más alapokra fektették hadműveleteiket, mint tavalyi betörésükkor, mely inkább egy rablóhadjáratához volt hasonló. Most teljesen más igyekvéssel állottunk szemben, a mely azonban megtört a nagyszerű védelmezőkön, a kik közül minden egyes rendkívülit teljesített. Ismételten jártam katonáim között, bárha, bevallom, nehéz volt megmásznom ezeket a hegyeket, a hol másként mint gyalogszerrel nem lehet előre jutni. Csodáltam őket és el voltam teljesítményeiktől ragadtatva. Az ő rendkívüli áldozataikkal szemben örvendetes a mi aránylag csekély veszteségünk; volt úgy a júliusi harcok folyamán, a mikor tizenhétszer is támadtak egy nap és egy egy támadás után százával heverték soraink előtt az oláh holttestek. Ámde minden áldozat hiábavaló volt, für der Katz, a mint mondani szokás.

— A 82-esek különösen...

— A 82-esek és a többiek is, a 69-esek, a 14-es honvédek, mondom, csak a legteljesebb elismeréssel lehet beszélni minden egyesről. József királyi herceg, én is, személyesen dekoráltuk a hősokeket, a kik valóban rászolgáltak, hogy híruk világgá menjen.

— Hát csak írja meg rólu, hogy Magyarország büszke lehet a fíaira — mondotta a vezérezredes, mig bucsuzásra nyujtotta kezét.

— Parancsára kegyelmes uram.

— És remélem legközelebb már jóval messzibb fogunk találkozni, jóval messzibb. No Isten vele és a viszontlátásra — Romániában. Szomorj Emil.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Személyi hír. Tolnay Lajos dr. főispán Budapestről visszaérkezett.

— Sándor László dr. főkapitány kintüntetése. Ferencz Saluator főherceg Sándor László dr. székesfővárosi főkapitányának a háboru alatt a katonai egészségügy körül szerzett kiváló érdemel elismerésül a Vörös-Kereszt hadiékitményes tiszt díszjelvényét adományozta.

— **Artisztviselők kártalanítása.**
Az ellenségtől sujtott tisztviselők, mint ismeretes, félévi fizetésüket kapták meg előleges kártérítési segélyül. Ez az összeg általában oly csekély volt, hogy abból károsult közalkalmazottak a legszükségesebbeket sem tudták beszerezni. Telt az idő, egyik hónap a másik után és a kártalanítás ügye nehezen haladt előre. Végre most Tolnay Lajos főispán erélyesen kezébe vette a tisztviselők ügyét és igaz örömmel jelenthetjük, hogy személyes intervenciója már is nagy sikereket ért el. Értesülésünk szerint ugyanis a károsult közalkalmazottak, megállapított hadikáraiknak egészen 80 százalékáig, már a legközelebbi jövőben kártérítésben részesülnek. A helyszínére repülő bizottságok fognak kiszállani és egyes hadikárosultak kárát felülvizsgálják. Ez azonban korántsem lesz általános és inkább egy néhány esetre fog szorítkozni. Ennek megtörténte után az aránykulcs a főispán javaslatára állapítatik meg, mely szerint a kifizetés történni fog. Ez a hír a közalkalmazottak között érthető örömet keltett. Az eljárás annál igazságosabb és elkerülhetetlenné vált, mert kiderült, hogy az udvarhelymegyei sokkal kisebb kárt szenvedett közalkalmazottak, káraik 80 százalékáig terjedő kártalanításban még májusban, Sándor János belügyminisztersége alatt részesültek, akiknek részére az igen tekintélyes mértékű gyors kártérítést Ugron János akkori főispán eszközölte ki. A csiki tisztviselők ugyanezt csak most, öt-hat hónap elteltével kapják meg.

— **Lehet-e a hadikárok megállapítása ellen felebbezni?** Az erdélyrészi hadikárokat a hadikárfelvevő bizottságok állapítják meg. Kétely merült fel aziránt, hogy a hadikárfelvevő bizottságok megállapításai ellen lehet-e felebbezni vagy általában jogorvoslatot keresni és ha igen, mely hatóságnál? Ilyen felebbezést már sokan adtak be Tolnay főispánhoz, kik bizonyára érdeklődéssel várják felebbezésük érdemi elintézését. Ez érdeklődőknek tudomására hozzuk, hogy a hadikárfelvevő bizottságok megállapításai végérvényesek, azok ellen felebbezni nem lehet, mert a hadikárok felvételét elrendelő 4471. M. E. és 40.880. B. M. rendeletek megállapítják, hogy a felvételeket csupán általános adatok szerzése céljából rendelték el és helyesbítésnek elegendő, ha az alacsonyan értékelt tárgyak magasabb értékét tanukkal, okiratokkal vagy más elfogadható bizonyítékokkal igazolja az illető, ami inkább csak akkor lesz aktuális, ha a károk kifizetésére kerül a sor. Ez az álláspontja a belügyminiszternek a felebbezésekkel szemben.

— **Az ügyesség köréből.** A király Biba Ferenc dr. szombathelyi törvényszéki jegyzőt a csikszeredai kir. törvényszékhez ügyésznek kinevezte.

— **Házasság.** Angi István honvéd huszárfőhadnagy szeptember hó 15-én a kolozsvári Mátyás-templomban vezette oltárhoz Sáska Annuskát, Sáska Kajtán gyergyószentmiklósi földbirtokos és kereskedő leányát.

— **Áthelyezés.** Az igazságügyminiszter Holló Ignác gyergyószentmiklósi kir. járásbírói iratok a dévai törvényszékhez áthelyezte.

— **A tisztviselők napidijai.** Az oláh betörés miat evakuált vármegyék közalkalmazottai részére a kormány menekülési napidijakat folyósított. Ezeket a napidijakat részben már a visszatérés-kor, részben későbbi, mai napig meg nem határozott időpontban beszüntette, tekintet nélkül arra, hogy a menekülésből visszatért közalkalmazott családja visszatért-e vagy sem. Figyelmen kívül hagyták továbbá azt a döntő fontosságú körülményt, hogy Csikvármegye ma is belső hadszínteret alkot, hol a megélhetési viszonyok, a beszerzés és szállítás abnormálisok. Ezeket a szempontokat Tolnay Lajos főispán illetékes helyen személyes intervenciójával teljes mértékben érvényesíteni tudta, ami a csikmegyei közalkalmazottaknak azt jelenti, hogy a napidijak visszaemlékezőleg mindaddig folyósítanak, míg Csikmegye belső hadszínteret alkot. Nem lesz semmi további megkülönböztetés, mert a napidijra minden közalkalmazott jogosult. Főispánunknak ez a sikere a csikvármegyei közalkalmazottak jogos érdekeinek teljes méltánylásával egyet jelent és vármegyénkben nagy örömet keltett. Hosszu mellőzésnek és mostoha elbánásnak jelenté ez a végét, melynek elérésében főispánunknak rendkívül nagy része van. A vonatkozó rendelet már legközelebb megjelenik.

— **Megüresedett vármegyei állások betöltése.** A vármegye alispánja lapunk mai számában pályázatot hirdet a vármegye központi közigazgatásánál megüresedett főlevéltárnoki és irodavezetői állásokra. Egyidejűleg pályázat van kiírva két irodasegéd-tiszt és négy hivatalos állásra is. Valamennyi állás — kivéve a főlevéltárnokit — régen üresedésben van és valóban megváltás lesz betöltésük az amugy is megcsökkent létszámú tisztikarra, mely hosszú időn át görnyedt a rászakadt munka alatt. Sajnos, a pályázati hirdetés most sem intézkedik a másfél év óta üresedésben levő árvaszéki elnöki és egy szolgabírói állás betöltése iránt, melyekre a választás eszerint május előtt meg sem ejtendő.

— **Tanárok előléptetése.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter Ferencz Domokos podolini r. kath. főgimnáziumi alkalmazott, Kemenes Antal gyergyószentmiklósi és Kónya Imre fehértemplomi helyettes tanárokat a IX. fizetési osztályba rendes tanárrá kinevezte.

— **Mének, selejtlovak és csikók árverése Mezőhegyesen.** A minden évben szokásos kedvezményes áru községi ménék, eltérően az eddigi gyakorlattól — a folyó évben nyilvános árverésen fognak eladatni. Az árverés október hó 3-án délelőtt 10 órakor a mezőhegyesi m. kir. állami ménésben fog megtartani. Az árverésen csakis azon községek megbízottjai vehetnek részt, akik a községi előljáróság által szabályszerűen kiállított meghatalmazást tudnak felmutatni. Amennyiben oly községek is szándékoznak ment szerezni, kik az esiránti kérvényüket még nem nyújtották be, az előírt meghatalmazással az árverésen szintén résztvehetnek. Ugyanezen alkalommal több különböző koru selejt ló és körülbelül 25 drb egy éves kanca csikó fog nyilvános árverésen eladatni a vármegyei gazdasági egyesület által kiállított igazolvánnyal magukat igazolni tudó gazdáknak. Az árverést gazdáink figyelmébe ajánljuk.

— **Ismét szerdán lesznek a heti vásárok.** Közhírré teszi a városi tanács, hogy

a vármegye alispánjának engedélye folytán folyó hó 1-től kezdve a heti vásárok ismét a szerdai napon fognak megtartatni. Élelmiszerek azonban a hét bármely napján hozhatók be és árusíthatók a városi piacon.

— **A nyugdíjas tanítók háborus segélye.** A hivatalos lap közli a vallás- és közoktatásügyi miniszter rendeletét a nyugdíjas tanítók háborus segélye ügyében. A rendelet szerint a szolgálati idő arányában 200—800 K segélyt kapnak a nyugdíjas tanítók. A tanítók árvái, ha se atyjuk, se anyjuk nincsen, 60—120 K, a tanítók özvegyei pedig 80—160 K segélyt kapnak.

— **A tengeri vásárlása.** A hivatalos lap közli a földmivelésügyi miniszter rendeletét a tengeri forgalom szabályozásáról. E szerint a termelő házi szükségleteire csak oly vidéken tarthat vissza tengerit, a hol a tengeri a fő táplálkozási cikk. A gazdasági célokra visszatartható tengeri mennyiségét ugyanugy állapítja meg a rendelet, mint a buza és a rozs mennyiségét, oly arányban, hogy 12 klgr. búzának 20 klgr. tengeri feleljen meg. Sertés-hizlalásra minden család vásárolhat tengerit, oly arányban, hogy az 5 tagu család egy, az ennél népesebb család pedig két sertést hizlalhasson.

— **Miniszteri biztosok lesznek az oláh tanítóképzőkben.** Az oláh tanítóképző-intézetek ügyében megtörtént a végleges döntés. Az oláh tanítóképzőket újra meg fogják nyitni, de mindegyik mellé állandó miniszteri biztost fognak kirendelni. Nekik kötelességük lesz az intézet szellemét a legszigorúbban ellenőrizni. A kultuszminiszter hat oláh tanítóképzőhöz, az aradi, nagyvárad, szamosújvári, nagyszébeni, szászsebesi és balázsfalvi intézetekhez már ki is nevezte a biztosokat, akik október elsején kezdik meg működésüket. Ugyancsak október hó 1-én nyílnak meg a tanítóképző intézetek is. Mindegyik miniszteri biztos magyar ember. A miniszteri biztosok kinevezésére és a tanítóképzők megnyitására szóló rendeletet a kultuszminiszter már ki is adta.

— **Tizenegy óras záróra.** A legutóbbi minisztertanács elhatározta, hogy szeptember hó 17-én az egész országban életbelépteti a tizenegyórás zárórát. Ez a rendelet kihat úgy a vendéglőkre és kávéházakra, mint a színházakra. A rendelet már életbe is lépett.

— **A bevárási engedélyek határidejének meghosszabbítása.** A honvédelmi miniszter táviratban közölte az elsőfoku közigazgatási hatóságokkal, hogy azoknak, akiknek felmentési ügye folyamatban van, bevárási engedély — indokolt esetekben — november hó 30-ig adható, illetve a szeptember hó 30-ig megadott bevárási engedélyek november hó 30-ig hosszabbíthatók meg.

— **Az erdélyrészi moratórium feloldása.** A hivatalos lap vasárnapi száma közli a miniszteriumnak az erdélyrészi moratórium fokozatos megszüntetése tárgyában kiadott rendeletét, amely az erdélyrészi moratóriumot csupán Csikvármegyében, Háromszékvármegyében kezd és kovásznai járásában, valamint Hunyad vármegye petrozsényi járásában tartja fenn december hó 31-ig bezárólag; az eddigi moratórium alá esett összes többi tartozásokat ellenben 4 egyenlő részletben kell törleszteni.

— **Emelik a hadifogoly tiszték fizetését.** A Wiener Zeitung jelenti nem hivatalos részében: A hadügyminiszterium ismét tett javaslatot a külügyminiszterium utján az orosz hadügyi vezetőségnek, hogy 1917. november hó 1-től a kölcsönösség alapján olyképpen emeljék a hadifogságban levő tiszték pénzilletményét, amely a háboru kezdete óta a két országban bekövetkezett drágulásnak megfelelő és lehetővé teszi a tiszteknek a hivatásukhoz méltó megélhetést. Egyidejűleg javaslat történt hadifogságban levő altisztek és mindenféle rendfokozatu legénységi állománybeli katonák zsoldjának rendszeres kifizetéséről. Remélhető, hogy az orosz kormány az Ausztriában és Magyarországon levő orosz hadifoglyok érdekében megváltoztatja eddigi elutasító magatartását, a mely saját hadserege hozzátartozóinak is kárára volt és bennük elkeseredettséget és méltatlankodást keltett.

A hadikárosultak segélyezése. A gazdák, kereskedők, iparosok és vegyes foglalkozásuak kársegély iránti kéréseit a kormánybiztos kiküldöttjei a vármegye alispánjánál egy hétig tárgyalták és a beérkezett kérvények letárgyalását csaknem mind befejezték. Legtöbbjének igen olcsó és 10 éves lejáratu kölcsönt állapítottak meg, míg a teljesen tönkrement existenciák mérsékelt összegű kársegélyt kapnak. Indokolt esetekben a kormánybiztos kiküldöttjei hosszú lejáratu kamatmentes kölcsönt is állapítanak meg. A főcél az, hogy minden károsult megkapja már most azt az összeget, mely iparának vagy gazdasági üzemének megindításához feltétlenül szükséges. A kiküldöttek mihelyt elegendő kérés adatik be, újból kiszállnak és a vármegye alispánjánál letárgyalják és kifizetik a megállapított kársegélyeket. E tudnivalókra különösen felhívjuk érdekeltek és főleg a gyermyóiak figyelmét, honnan ezideig mindössze két kérés érkezett be. Ismételjük, hogy a kérések a főszolgabíróhoz (polgármesterhez) adandók be, honnan azok véleményes javaslattal az alispánhoz terjesztetnek fel. A kéréshez mellékelve lesz a községi előljáróságoknál és elsőfoku hatóságoknál kapható rovatos iv, mely a szükséges adatokat foglalja magában. Mindenkit tehát, aki tetemes károkat szenvedett és a kársegélyre elkerülhetetlenül szüksége van, figyelmeztetünk, hogy kérését most nyujtsa be, mert ha az eljárás befejeztetik, kársegélyben nem lesz részesíthető. Végül megjegyezzük, hogy e kársegélyek nem jelentik magát a kártalanítást, a hadikárosok kifizetését, melyek későbbi dolgok lesznek és egyelőre sor nem kerül rájuk. E kársegélyek a kártalanítást azért előzik meg, hogy a normalis gazdasági élet mielőbb helyreállíttassék, addig is, míg magára a kártalanításra kerül a sor.

— **Tavaszi takarmány.** A földmivelési miniszter az alispánhoz rendeletet intézett, melyben a már is mutatózó takarmányinség enyhítése céljából üdvösnek mondja, ha az állattartó gazdák közül mindazok, kiknek termelési viszonyai a biborhere termelésére csak részben is alkalmasnak látszanak, ezen takarmány-növény termelésével kísérletet tennének. A biborhere szeptember hó közepéig vethető, s már kora tavasszal nagymennyiségű s jó minőségű zöld takarmányt biztosít. Jelen körülmények között termelése azért is ajánlható, mert a termeléshez szükséges vetőmag biztosan s minden korlátozás nélkül beszerezhető. Mas korai takarmányfeleségek, mint őszi rozs, árpa, búkköny és borsó vetőmag, csak eleynesztő csekély készlet áll rendelkezésre.

— **Elveszett óra.** Szeptember hó 22-én délután 4 órakor dr. Élthes Gyula főispáni titkár irodájából egy tulajdonát képező és íróasztalára kitett zsebóra, mialatt irodájából két percre távozott, nyomtalanul eltűnt. Az óra fekete egy fedellű, tömör, világító és ébresztővel ellátott emlékkóra volt, melynek harmadik (ébresztő) mutatója arany. Egy hósi halált halt hozzá közelállónak emléktárgya lévén, nyomra vezető illő jutalomban részesül.

— **Le a borraival!** Ezzel a jelszóval az aradi pincérek mozgalmat indítottak, amelynek az a célja, hogy a megalázó és alamizsnaként ható borraivalórendszer kiküszöböljék. Azt követelik, hogy kapjanak jobb fizetést a mainál és ennek fejében szívesen lemondanak a borraivalóról. A pincérek szerint egyetlen kávéházi vagy vendéglői vendég sem ütköznék meg azon, ha az egyes cikkeket 12—20 fillérral emelnék és ebből a pincéreknek tisztességes fizetést adnának.

— **A német császár Erdélyben.** A német császár szeptember 24-én Brassóba utazott, ahol József főherceg fogadta. A császár megtekintette a történelmi nevezetességű Fekete-templomot. — Onnan a Törösvári szoroshoz utazott. Utjában a lakosság és katonaság mindenütt lelkesen üdvözölte a császárt.

— **A csikszeredai leányiskola megnyitása.** A csikszeredai polgári községi leányiskolába, az állami elemi iskola épületében, a beiratások október 11., 12. és 13-án délelőtt 9—12 óráig, délután 3—5 óráig fognak megtartani. 14-én Veni Sancte lesz, 15-én az előadások kezdetüket veszik.

— **A felekezeti tanítók és postamesterek kársegélye.** A felekezeti tanítók és postamesterek kársegélye értesülésünk szerint az Országos Hadsegélyző Bizottságtól legközelebb beérkezik és akadálytalanul kifizethető lesz.

— **November elsején drágul a vasut.** A tarifaemelés november elsején fog bekövetkezni az államvasutaknál. A magasabb kocsiosztályokban drágul leginkább az utazás, a harmadosztály díja csak mérsékelten emelkedik. Az első osztály díja majdnem százszázalékkal, a második osztály körülbelül 30—40 százalékkal, a harmadik osztályé némely viszonylatban legfeljebb 20—25 százalékkal drágul. Az áremelkedés nagyobb lesz a gyorsvonatoknál, mint a személyvonatoknál. A személyszállítással egyidejűleg lényegesen megdrágul az utasok személypodgyászának szállítása is, ugyszintén, amint ezt már közöltük, a teherdíjzabás is. A személy- és teherdíjzabás felemelése folytán — a mai forgalmat véve alapul — körülbelül 130—150 millió bevételi többlet fog előállni.

— **Robbanó gabona.** A Közélelmezési Hivatal érdekes és korunkat jellemző rendeletet adott ki, a melyből következtetni lehet arra, hogy mi okozza a háboru kitörése óta sűrűn előforduló malomégéseket. A rendelet, melyet valamennyi törvényhatóság megkapott, így hangzik: Az alsóausztriai Enzersdorf községben a Polsterer Lajos-féle gőzmalomban tűz ütött ki, a melynek martaléka lett a malom egész épülete, továbbá 30 waggon oláh buza, 15 waggon liszt és 9 waggon korpa. A tűzvizsgálat adatai szerint nem jogsultan az a feltevés, hogy ez esetben is ellenségeink részéről származó merénylettel állunk szemben. Igazolást nyer pedig e feltevés annál is inkább, mert a Romániából az enzersdorfi malomba vasuti waggonokban zsákolatlan állapotban szállított buzában a kirakásnál és őrlés alkalmával kétségbevonhatatlanul romániai éles töltényeket, gyutacsokkal ellátott, de üres töltényhüvelyeket, sőt szemcsékben a buza közé kevert lőport is találtak. Miután nincs kizárva a lehetősége annak, hogy a magyar-orazági malmokban őrlésre kerülő oláh eredetű gabonába is kevernek gyújtóanyagokat s ezen idegen anyagok az őrlésnél tüzet idézhetnek elő, felhívom címet, hogy a közlelmezést fenyegető ezen veszélyekkel szemben a malmokat a megfelelő utasítással lássa el, őket őrlés előtt a gabonának gondos és alapos ártórállására kötelezze.

— **Hat hét lesz a karácsonyi vakáció.** A decemberi nagy ünnepek ugyan még messze vannak és az iskolákban ez idő szerint még csak a beiratások folynak, de azért már is hire kelt, hogy a ministerium az idei karácsony alkalmával az eddiginél jóval hosszabb ideig tartó vakációt engedélyez, részben azért, hogy a világitás és a fűtés terén nagyobb megtakarítást érhessenek el az iskolák is. Az elterjedt hírek szerint a szünidő december tizenötödikén veszi kezdetét és egyfolytában hat hétig, vagyis február elsejéig tart. Ez a tervbe vett hosszabb vakáció az oka annak is, hogy szeptemberben, a mikor még nem kell fűteni, az előadásokat mindenhol a rendes időben kezdik.

— **A katona élet humora.** Káplár: Ide figyeljete! Most egy fontos hadicikket fogok magyarázni. A katonának sohasem szabad megszökni, mert azt a katonát, aki megszökik, ha elfogják, felakasztják, ha másodszer is megszökik, agyonlövik és ha harmadszer is meg merészelné szökni, azonnal beosztják a menetszázadba. Megértettétek!

IRODALOM.

Szini Lajos könyve. Még a mult évben adta ki Szini Lajos fiatal íróársunk „Nyüszkölés a nagy viz martján” című székely népies nyelven megírt könyvét, melynek tiszta jövedelmét egészen a gyergyószentmiklósi árvaház javára ajánlotta fel. A könyv csak részben tudott a közönség körébe hatolni, mert alighogy megjelent, bekövetkezett az oláh betörés. Tekintve a kiválóan hazafias célt, mely ma égetőbb, mint egy évvel előbb, felette kívánatos, hogy a tehetséges író nemes intenciói mihamarabb megvalósuljanak.

A könyv nagyon értékes nyelvészeti becsü mû és emellett bőséges humorral telített és kellemesen szórakoztató. Olvasóink különös figyelmébe ajánljuk.

A szerző előszavában ezeket írja:

AZ OLVASÓHOZ!

E könyv írója a szives olvasó megértő elnézését kéri munkája számára.

Egy, népén aggódó szeretettel csüggő fiatalember azokban az években írta e lapokat, mikor a székely körvasut egybekapcsolta az országgal az eddig elzárt végeket.

A változás — melyet a székely népben a vasuti közlekedés által fellendült anyagi állapot és az ország más vidékeinek lakóival történő gyakoribb érintkezés előidézett — olyanak tünt fel ez ifjú ember ítéletében, amely népét nemcsak ősi szokásaiból, de gazdagon zengő nyelvéből is kiforgatja.

Fájó szívvel gondolt a bekövetkező évekre, mikor — az eltűnt székely-varrottas és szöttes rokolya után — gyergyói székely nyelvjárás is a multnak sóhajtó emléke lesz csupán.

Könyve megírásával azt a célt óhajtott elérni, hogy ez a nyelvjárás — melynek csendes fülének kellemes, lelkenek drága — halavány kis müben is, de mai, hamisítatlan valóságában fennmaradjon!

Mert szerző — bár a haladásnak hiva — hittet vallja meggyőződését: — a faj, mely levetközi nyelvi sajátosságait és ősi szokásait, ezekkel együtt elvesziti öröklött erkölcsi értékeit is!

E könyvnek, éppen azért, mert nyelvjárásban íródott, irodalmi értéke nem, csupán nyelvészeti értéke lehet.

Sajnálattal említi fel szerző e helyütt azt, hogy nem állott módjában a székely „e” betűt a könyvben külön jelzéssel szedetni, ami kétségtelenül hátránya könyvnek, hiszen — különösen a gyergyói nyelvjárásra áll ez — a székely beszéd beszéde és nem leírva szép, éppen a zárt „e” betű kiejtése miatt.

Nem is jelentek volna meg könyvalakban e szerény írások a világháboru kitörése nélkül.

Büszke örömeiben is sajtó lélekkel győződött meg szerző ez óriási küzdelem folyamán arról, hogy féltett székely népe ezeréves történetének legfényesebb eseményeit is tulszárnyaló tettek hősi véghezvitelével állotta meg helyét könnyen lelkesülő Nemzetünknek ez újabb fájdalmas megpróbáltatásában.

S bár szeméit köny fátyolozza, ha az itthon levőket mai állapotukban nézi; lelki szemei a rajzó harcterek legveszélyesebb pontjaira tekintenek, ahol székelyek állanak őrt törhetetlen sziklaként s nagy ősökhoz méltó utódok, oroszlánokként egyforma lelkesedéssel védik imádott Hazájukat, mint hálátlan osztályosaikét!

S mert irántuk érzett tisztelete lerováására egyebe nincsen, egy szerény csokrot tesz le e könyvével azoknak a székely testvéreinek sírjára, akik elhulltak a nagy „Miért?”-nek e roppant harcán.

Ha szintelen is e csokor, hazai völgyeknek virágaiból szeretettel kötött s testvéri könnyek hullanak a néma hantokra az áldozó szeméből.

Bárcsak egyetlen testvérem árvájának ártatlan könnycseppje derülne mosolyra a cipőcskát majszolva, melyet e könyv árának megmaradott filléreiből szereznek meg számára majdan gyámolító kezek!

Gyergyószentmiklós, 1917. szeptember 15.

Szini Lajos.

A könyv 5 koronáért kapható Vákár L. könyvkereskedésében, Csikszereda.

Sz. 11432—1917.

1—3

ai.

Pályázati hirdetés.

Csikvármegye központi közigazgatásánál elhalálozás, illetőleg nyugdíjazás folytán megüresedett és kinevezés útján betöltendő:

1. egy főlevéltárnoki állásra a IX. fizetési osztálynak megfelelő javadalmazással;

2. egy irodaigazgatói állásra, ugyan-csak a IX. fizetési osztálynak megfelelő javadalmazással, továbbá

3. két irodasegédtszti állásra a XI. fizetési osztálynak megfelelő javadalmazással és végül

4. négy hivatalsszolgai állásra a megállapított javadalmak és illetményekkel, valamint az ezen állások betöltése folytán esetleg megüresedő más állásokra is, a vármegyei ügyviteli szabályzat 2. § a alapján ezennel pályázatot hirdetek.

Ha főlevéltárnoknak oly pályázó neveztetik ki, akinek főiskolai képesítése van, a megállapított évi pótlékban részesül, ha pedig oly pályázó neveztetik ki, akinek az országos levéltári fogalmazói szakvizsgálata megvan, vagy e vizsgát később leteszi, az 1912. évi LVII. tc. 11. §-a értelmében a VIII. fizetési osztályba előléptethető.

Az irodaigazgatói állás betöltésénél előnyben részesülnek azon pályázók, kik a német nyelvet szóban és írásban birják.

Az irodasegédtszti és szolgai állások betöltésénél, amennyiben ezen állásokra más fizetésben levő kebelbeli vagy nyugdíjasok nem pályáznának, az 1873. évi II. tc. rendelkezései értelmében a kellő képesítéssel bíró igazolványos altisztek — más pályázók felett — elsőbbséggel birnak.

Felhívom ennélfogva mindazokat, kik az itt felsorolt állások valamelyikét elnyerni óhajtják, az 1883. évi I. törvénycikkben előirt minősítéstüket, eddigi alkalmaztatásukat és nyelvismeretüket igazoló okmányokkal felszerelt és szabályszerűen felbélyegzett pályázati kérvényüket, a vármegyei ügyviteli szabályok 4. §-ban megjelölt uton, Csikvármegye főispánjához címezve, de hozám legkésőbb folyó évi október hó 27-én déli 12 óráig annál is inkább nyujtsák be, mert a később beérkező pályázatok figyelembe nem vétetnek.

Csikszereda, 1917. évi szeptember hó 18-án.

Fejér Sándor,
alispán.

Tanító urak figyelmébe!

Elemi iskolához előmeneteli mulsztási, haladási, felvételi, látogatási-naplók kaphatók Vákár L. üzletében Csikszereda.

Vizsgázott gépész állást keres Csikszereda város közelében. Villanyszerelést elvállal. Kajtár János gépész, Csicsó (Feltiz).